

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka / Challenges in a Child's Educational Space”, Poznań, 18 stycznia 2017 roku

18 stycznia 2017 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Trudności w Przestrzeni Edukacyjnej Dziecka”, zorganizowana przez Zakład Edukacji Dziecka, pod patronatem Pani Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych prof. zw. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej.

Celem konferencji była wymiana doświadczeń teoretyków i praktyków zajmujących się omawianym obszarem oraz interdyscyplinarne pochylenie się nad trudnościami we współczesnej przestrzeni edukacyjnej dziecka w kontekście środowiska szkolnego, rodzinnego, rówieśniczego, a także przedszkolnego. Obrady plenarne konferencji swoimi wystąpieniami uświetniło 20 profesorów reprezentujących główne ośrodki akademickie w kraju oraz akademickie ośrodki zagraniczne: Ostravská Univerzita oraz Catholic University of Eichstaett-Ingolstadt. W sekcjach tematycznych referaty wygłosiło 51 prelegentów z wielu znaczących wyższych uczelni.

Prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego – powitała uczestników konferencji, a Pani Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska wygłosiła przemówienie otwierające część merytoryczną obrad, w którym zaznaczyła istotność i złożoność omawianej podczas obrad tematyki. Następnie prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska przedstawiła referat *Oblicza trudności edukacyjnych dzieci wobec wyzwania współczesności*, którym wprowadziła słuchaczy w problematykę konferencji.

Przemówienia otwierające obrady konferencji zwińczył występ Zespołu Dziecięco-Młodzieżowego prowadzonego przez mgr Ewę Sykulską z Zakładu Działań Twórczych w Przestrzeni Społecznej (WSE UAM).

Po uroczystym otwarciu konferencji rozpoczęły się obrady plenarne. Pierwsza sesja plenarna moderowana była przez prof. UAM dr hab. Małgorzatę Cywińską, prof. UW dr hab. Danutę Borecką-Biernat oraz prof. zw. dr hab. Andrzeja Twardowskiego. Pierwszą prelegentką w tej sesji była doc. PaedDr. Radmila Burkovičová (Ostravská Univerzita), która wygłosiła referat zatytułowany *Przyszłość w przedszkolach w Republice Czeskiej*. Wystąpienie dotyczyło nowelizacji ustawy oświatowej na terenie Republiki Czeskiej, która wprowadza na terenie kraju obowiązkową edukację przedszkolną dla dzieci w wieku od lat pięciu. Autorka omówiła dylematy nauczycieli przedszkola odnośnie wprowadzanych zmian. Ponadto przedstawiła nowe wymagania względem dyrektorów placówek w czeskich miastach.

Kolejną prelegentką była doc. PaedDr. Ivana Gejgušová (Ostravská Univerzita) ukazująca rozważania na temat *Trudna droga dzieci i młodzieży do aktywnego czytelnictwa*. Autorka referatu od wielu lat zajmuje się śledzeniem aktywności czytelniczkiej oraz preferencji i postaw czytelniczych dzieci szkół podstawowych na terenie Czech. Zaprezentowała w swoim wystąpieniu

negatywne skutki spadku aktywności czytelniczej dzieci i sposoby przeciwdziałania, a w tym innowacyjne metody pracy z dziećmi realizowane w tym zakresie na terenie szkół w Republice Czeskiej.

Prof. zw. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w referacie *Walka uczniów o sukces w kognitywnej maszynie. Paradoxy singapurskiej merytokracji* omówiła ideę „wartości azjatyckich” wprowadzanych w edukacyjnym systemie Singapuru. Zauważyła, że nowoczesny system edukacyjny oparty na ideologii singapurskiej powinien być, według tamtejszych władz, merytokracją, w której liderzy są wybierani ze względu na umiejętności i cnoty. Badaczka zaprezentowała różnego rodzaju problemy, jakie mogą towarzyszyć wprowadzaniu takiego systemu.

Kolejną prelegentką była prof. ASP dr hab. Barbara Weigl (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie), która zaprezentowała wykład pt. *Bariery rodzinne i środowiskowe w edukacji uczniów romskich*. Wystąpienie było swoistą refleksją nad pewnego rodzaju ograniczeniami, z jakimi spotykają się – nie z własnej woli – dzieci z rodzin romskich rozpoczynające edukację w szkole podstawowej. Referentka przedstawiła wyniki badań empirycznych wchodzące w skład serii badań jakościowych oraz ilościowych realizowanych w różnych środowiskach Romów i Polaków. Konkluzją wystąpienia było stwierdzenie, że wśród polskich uczniów funkcjonuje negatywny stereotyp romskiego rówieśnika. Ponadto Autorka zaakcentowała, iż asystenci edukacji romskiej napotykają w swojej pracy na znaczący opór środowiska pedagogicznego, niejasny przydział zadań oraz bardzo niestabilne warunki zatrudnienia, które w konsekwencji utrudniają planowanie pracy z uczniami.

Wystąpienie następnego prelegenta, prof. UAM dr hab. Tomasza Gmerka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) pt. *Strategie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w Finlandii* dotyczyło fińskiego systemu edukacji, który według badań przeprowadzonych przez PISA wydaje się najbardziej efektywnym systemem edukacyjnym. Uczniowie w Finlandii – według danych płynących z badań empirycznych – plasują się zazwyczaj w badaniach w czołówce pod względem czytania, znajomości matematyki oraz umiejętności wykorzystania posiadanej wiedzy. Z badań wynika, że około 80% rodziców i nauczycieli jest bardzo zadowolonych z publicznego systemu edukacji w tym kraju. Jest to związane między innymi z efektywnymi strategiami wyrównywania szans edukacyjnych, które należałoby przenieść na grunt polskiego szkolnictwa.

Prof. dr hab. Irena Kurlak (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) przedstawiła referat pt. *Trudności w procesie nauczania nieletnich przestępców*, w którym zauważyła, iż w obszarze resocjalizacji nieletnich przestępców znajdujących się w schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych bardzo ważne miejsce zajmuje kształcenie zawodowe. Zwiększa ono szanse na znalezienie zatrudnienia po opuszczeniu schroniska lub zakładu i przyczynia się do aktywizowania zawodowego nieletnich, a w konsekwencji do ich integracji społecznej.

Ostatni referat pierwszej sesji obrad plenarnych wygłosił prof. UAM dr hab. Waldemar Segiet (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE). Wystąpienie zatytułowane *O przewadze dobrego domu w edukacji dziecka. Stare i nowe problemy* dotyczyło ukazania znaczenia środowiskowych uwarunkowań procesu nauczania, głównie środowiska rodzinnego i statusu społecznego dziecka w osiąganiu przez nie sukcesów edukacyjnych.

Drugą sesję plenarną moderowali: prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. AJD dr hab. Wiga Bednarkowa oraz prof. UAM dr hab. Waldemar Segiet. Jako pierwszy w tej części obrad zabrał głos prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE), który zaprezentował referat: *Środowisko rodzinne jako przestrzeń wspoma-*

gania rozwoju małych dzieci z niepełnosprawnościami. Prelegent scharakteryzował wyniki badań nad rozwojem dzieci z różnymi niepełnosprawnościami i zaznaczył, że dom rodzinny jest/powinien być specyficzną przestrzenią edukacyjną tej szczególnej kategorii dzieci.

Prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w wystąpieniu *Wymęczeniu od urodzenia – pogłębiający się fenomen współczesnego dzieciństwa* wskazała na nowe wyzwania, jakim musi sprostać dziecko funkcjonujące w ponowoczesności. Współczesne dzieci, poddawane wzrastającej presji zbyt wielkiej stymulacji, zbyt dużych wyzwań, niejednokrotnie ustawicznej rywalizacji w środowisku szkolnym i oczekiwani rodziców skłaniających je do osiągania, a potem utrzymania statusu najlepszego ucznia, często odczuwające chroniczny brak poczucia bezpieczeństwa, przekształcającego się z czasem w poczucie osamotnienia, doświadczają zbyt wysokiego poziomu stresu.

Istotny problem dotyczący obszaru pedagogiki specjalnej został poruszony w wystąpieniu prof. SGGW dr hab. Ewy Skrzetuskiej (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) pt. *Dziecko z zaburzeniem widzenia w szkole*. Prelegentka dokonała analizy sytuacji edukacyjnej dziecka niewidomego oraz ze słabym widzeniem w szkole podstawowej. Oprócz przedstawienia specyficznych problemów wiążących się z kształceniem tej kategorii dzieci ukazała szanse, jakie płyną z tworzenia „szkoły dla wszystkich”, niezależnie od osobistej sytuacji uczniów.

Pozostając w tematyce specjalnych potrzeb edukacyjnych, dr hab. Grażyna Mikołajczyk-Lerman (Uniwersytet Łódzki) wskazała w swoim wystąpieniu pt. *Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka z niepełnosprawnością* na osamotnienie, niedoinwestowanie oraz niewielkie możliwości rozwoju edukacyjnego uczniów niepełnosprawnych. Ponadto zaznaczyła, że osamotnieni są również rodzice tychże uczniów, pomimo że w ostatnich latach oferta wsparcia dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym uległa poszerzeniu.

Kolejne wystąpienie nawiązywało tematycznie do zagadnień związanych z umiejętnościami językowymi i komunikacyjnymi dziecka w przestrzeni edukacyjnej. Prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w swoim referacie *Trudności dzieci w posługiwaniu się językiem ojczystym – wybrane aspekty* podała przykłady zmian i modyfikacji języka dziecięcego, które są spowodowane między innymi wpływem mediów, popkultury, powszechnością języka angielskiego w naszej przestrzeni językowej. Zaprezentowała różne przykłady zapożyczeń między innymi z kreskówek i gier komputerowych, które na stałe wpisały się w język współczesnego dziecka.

Ostatnia w tej sesji plenarnej prelegentka prof. AJD dr hab. Wiga Bednarkowa przedstawiła referat pt. *Kiedy dziecku brakuje powietrza...*, w którym zaprezentowała refleksje związane z metaforycznym ujęciem przestrzeni edukacyjnej dziecka jako „powietrza”, którym „oddycha” rozwijające/uczące się dziecko. Według prelegentki przestrzeń edukacyjna dziecka ujmowana holistycznie powinna odzwierciedlać zaufanie dziecka do... i zaufanie do dziecka; doświadczanie przez nie poczucia podmiotowości, bliskości, bezpieczeństwa i szacunku dla jego świata wartości. Autorka zauważyła, że „kiedy dziecku brakuje powietrza”, to jego rozwój przestaje być harmonijny, ekologiczny, synergiczny, a to z kolei prowadzi do różnego rodzaju zaburzeń, dysfunkcji rozwojowych.

Trzecią sesję plenarną poprowadziły: prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. UAM Kinga Kuszak oraz prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet. Rozważania tej części obrad rozpoczęła prof. UW dr hab. Danuta Borecka-Biernat (Uniwersytet Wrocławski) przedstawiając temat: *Czynniki osobowe oraz postawa rodzicielska w kształtowaniu się strategii agresji radzenia sobie dorastających w sytuacji konfliktu społecznego*. Prelegentka przedstawiła wyniki badań własnych, których celem była ocena poznawcza wpływu czynników osobowych, przebiegu własnych działań oraz postawy wychowawczej rodziców w generowaniu agresywnej strategii radzenia sobie

młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego. Z badań tych wynika, iż, sytuacja oceniona przez jednostkę jako stanowiąca dla niej zagrożenie nasila agresję w sytuacji konfliktu społecznego. Okazało się, iż uczestniczenie adolescentów w sytuacji zagrożenia realizacji własnych dążeń wzmacnia u nich emocje negatywne. Agresja w takim przypadku stanowi formę radzenia sobie z gniewem odczuwanym w sytuacji konfliktu.

Kolejną prelegentką była prof. UZ dr hab. Marzenna Magda-Adamowicz (Uniwersytet Zielonogórski) ukazująca temat: *Twórcze rozwiązywanie problemów pedagogicznych*. Wskazała w nim różne innowacyjne sposoby rozwiązania problemów pedagogicznych w środowisku ucznia oraz ich wpływ na niwelowanie skutków trudnych sytuacji w przestrzeni edukacyjnej dziecka.

Wyniki badań własnych, których celem było wykrycie związków i zależności między przestrzenią edukacyjną a zaznajamianiem dzieci kończących edukację przedszkolną z zagadnieniami przyrodniczymi, przedstawiła prof. UKW dr hab. Krystyna Żuchelkowska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) w referacie zatytułowanym *Przestrzeń edukacyjna i jej rola w zbliżaniu dzieci przedszkolnych do przyrody*. Cel przeprowadzonych przez prelegentkę badań wyznaczył określoną procedurę badawczą, która w konsekwencji miała doprowadzić do rozstrzygnięcia następującego problemu badawczego: W jakim stopniu przestrzeń edukacyjna wpływa na znajomość zagadnień przyrodniczych przez dzieci kończące edukację przedszkolną?

Goście z zagranicy, prof. dr Klaudia Schultheis oraz prof. dr Petra Heibl (Catholic University of Eichstaett-Ingolstadt), wygłosiły referat pt. *Uważność w szkole – projekt dotyczący wzmacniania kompetencji emocjonalnych dzieci*, w którym scharakteryzowały modele rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych dzieci oraz zaprezentowały elementy programów o charakterze profilaktycznym dla uczniów z zaburzeniami zachowania. Zwróciły także uwagę na sposoby niwelowania skutków braku odpowiedniego wachlarza kompetencji emocjonalnych dziecka.

Kolejny gość z zagranicznego ośrodka uniwersyteckiego, PhDr. Bc. Karin Fodorová (Ostravská Univerzita), w referacie *Nauczycielka i jej samokształcenie, jako jedna opcja dla poprawy ich działalności zawodowej z dziećmi w przedszkolu* przedstawiła koncepcję samokształcenia nauczycieli przedszkola w Republice Czeskiej. Zaprezentowała wyniki badań, z których wynika, że nauczyciele czeskich przedszkoli przywiązują wielką wagę do samokształcenia, co wynika też z czeskiego prawa, nakładającego na nauczycieli przedszkola ten obowiązek.

Ostatnie prelegentki trzeciej sesji plenarnej, dr hab. Agnieszka Naumiuk oraz dr Anna Steinhagen (Uniwersytet Warszawski), w wystąpieniu *Wyzwania funkcjonowania szkolnego, rodzinnego i środowiskowego dzieci z zaburzeniami więzi* przedstawiły wyniki badań, z których wynika, że zdecydowana większość dzieci cierpiących na zaburzenia więzi ma za sobą traumatyczne doświadczenia w okresie wczesnodziecięcym, implikujące rozwinięcie się u nich nieprawidłowego stylu przywiązania. Do grup szczególnie narażonych na wystąpienie tego typu zaburzeń należą dzieci adopcyjne, wychowywane w rodzinach zastępczych i przebywające w placówkach opieki całodobowej, takich jak domy dziecka czy domy pomocy społecznej.

Po zakończeniu obrad plenarnych prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego – dokonała ich rekapitulacji i zaprosiła uczestników do udziału w pięciu sekcjach tematycznych.

Pierwsza sekcja prowadzona przez prof. UZ dr hab. Marzennę Magdę-Adamowicz oraz prof. AJD dr hab. Wigę Bednarkową omawiała temat *Trudności edukacyjne dzieci w perspektywie historycznej i współczesnej*. Dyskutowano między innymi nad trudnościami edukacyjnymi dzieci na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej, edukacją dzieci rdzennych mieszkańców Kanady, etycznymi refleksjami dotyczącymi współczesnego dziecka, trudnościami

szkolnymi, przemocą rówieśniczą, aspektami emocjonalnymi i formalnymi odnoszącymi się do bezpieczeństwa dzieci, ochroną ich integralności cielesnej.

Sekcja druga, zatytułowana *Środowiskowe uwarunkowania trudności edukacyjnych dzieci*, była moderowana przez prof. UW r dr hab. Danutę Borecką-Biernat oraz prof. UAM dr hab. Katarzynę Segiet. Podczas tego spotkania rozważano trudności edukacyjne dziecka w aspekcie środowiska rodzinnego, rówieśniczego, społecznego, zawodowego oraz szkolnego.

Prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski oraz prof. ASP dr hab. Barbara Weigl poprowadzili trzecią sekcję tematyczną: *Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*. Rozważania w tej grupie były związane z funkcjonowaniem w przestrzeni edukacyjnej dziecka z zespołem Aspergera, autyzmem, hemofilią, niedosłuchem, chorego onkologicznie oraz dziecka zdolnego.

Sekcję czwartą *Przestrzeń specyficznych trudności w uczeniu się i wybranych aspektów wspierania rozwoju dzieci* poprowadziły prof. dr hab. Irena Kurlak oraz prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak. W ramach spotkania dyskutowano głównie o trudnościach w uczeniu się i funkcjonowaniu szkolnym dzieci z dysleksją rozwojową oraz nadpobudliwością psychoruchową. Nawiązano również do problemów ucznia z zaburzeniami zachowania oraz omówiono sposoby wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży na terenie szkół i placówek oświatowych.

Ostatnią sekcję tematyczną moderowaną przez prof. UKW dr hab. Krystynę Żuchelkowską oraz dr hab. Agnieszkę Naumiuk zatytułowano: *Trudności edukacyjne dzieci w obszarze medialnym i wybranych treści nauczania*. Omówiono przestrzeń edukacyjną w kontekście zmian społeczeństwa cyfrowego, nawiązano do wykorzystania w szkole nowych technologii i zaprezentowano trudności dzieci w zakresie kształcenia matematycznego, językowego i muzyczno-ruchowego.

Oficjalnego zakończenia konferencji dokonała prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego Konferencji – która, podkreślając wieloaspektowość, niezwykle ważkich i wielce interesujących wystąpień prelegentów w trakcie obrad plenarnych i w ramach poszczególnych sekcji, zaakcentowała potrzebę prowadzenia dalszych pogłębionych dyskursów rozpatrujących trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka.